

Montse Albets Reig (Mataró, 1977) ha treballat de llibretera, correctora, assessora editorial i conductora de clubs de lectura. Té estudis de filologia catalana i un grau de mestre en educació infantil, en què es va interessar especialment en la comprensió lectora i la lectura en veu alta. Ha fet formació complementària en literatura, entre d'altres llocs a l'Ateneu Barcelonès i al Campus Lolita. Ha guanyat el XXXVI Premi de Narracions Curtes Ferran Canyameres pel conte «Convivència veïnal». *Només terra, només pluja, només fang* és la seva primera novel·la, on hi té un paper important la memòria i la parla oral per narrar les relacions i les emocions dels seus personatges.

Montse Albets

Només terra
Només pluja
Només fang

ESCAFANDRE, 22

EDICIONS DEL PERISCOPI

Només terra, només pluja, només fang

© Montse Albets, 2024

Primera edició: octubre del 2024

© de la imatge de coberta: © Carl Donner. All Rights Reserved 2024 /
Bridgeman Images

© de la imatge de les portadelles: © asmakar / Adobe Stock

© de la fotografia de l'autora: Carles Amat

© d'aquesta edició: Edicions del Periscopi sLU, 2024

Publicat per Edicions del Periscopi sLU

info@periscopi.cat | Web: www.periscopi.cat

Facebook: www.facebook.com/Periscopi

X: x.com/Ed_Periscopi

Instagram: [@edicions_del_periscopi](https://www.instagram.com/edicions_del_periscopi)

Impressió: Romanyà Valls, Capellades

Imprès a Catalunya – *Printed in Catalonia*

Edició a càrrec d'Aniol Rafel, Andrea Rovira i Marta Rubirola

Maquetació: Tono Cristòfol

Correcció: Miquel Saumell Santauegènia, Òscar Lozano

i Núria Saurina Eudaldo

Disseny de la col·lecció i interiors: Tono Cristòfol

Aquest llibre s'ha imprès amb un paper offset cru de noranta grams

i ha estat compaginat amb la tipografia Caslon Pro.

Dipòsit legal: B 13568-2024

ISBN: 978-84-19332-76-9

Tots els drets reservats. Queda rigorosament prohibida, sense l'autorització escrita dels titulars del copyright, sota les sancions establertes per la llei, la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol mitjà o procediment, inclosos la reprografia i el tractament informàtic, i la distribució d'exemplars mitjançant el lloguer o préstec públics.

A les persones que estimo,
les que hi són i les que han marxat.

1

Què feien els meus dits abans
[de sostenir-lo?
Què feia el meu cor, amb el seu amor?
Mai no he vist res tan clar.
Les seves parpelles són com la flor del lilà
i suau com papallona, el seu alè.
No el deixaré anar.
No hi ha astúcia ni falsia en ell.
[Que sempre sigui així.

SYLVIA PLATH, «Tres dones»
(traducció de Montserrat Abelló)

CA LA VIUDA

Els retrats continuen en silenci al costat del vell relotge, com cada hora i cada minut d'ençà que ella se'n va anar. Fa una nit xafogosa, i seria una nit com totes les altres si no fos que, per fi, se sent la clau de ferro al pany. La Maria ha tornat i arrossega amb ella una gelor que s'escampa pertot com una trencadissa. Duu una motxilla rònega. Duu un cotxet de criatura. Una trona. Un bressol. Maletes. Cada cop que entra i torna a sortir cap al cotxe fa cruixir la fullaraca, i observada des de dins sembla una lluernia trista obrint camí amb la llum del frontal. Fa l'últim viatge traginant una garrafa de vi en una mà i tres pans de quilo a l'altra. En acabat, la porta es tanca i la Maria queda desvagada al mig de l'estança. No se sent res, enfoca la llum del frontal a la vella paret i la resta de l'espai queda a la penombra. Li costa respirar, perquè ha pres consciència del pes que duu a l'esquena i veu que ja no ho pot defugir més. És per això que s'acosta a la

llar de foc i s'encara als retrats de la mare i dels avis, als ulls descolorits de les fotografies, que la troben envellida, prima i escabellada. Agafa aire pel nas i l'expulsa suaument per la boca mentre es passa la motxilla de l'esquena al pit i en treu el seu fill. I és en aquest moment que té la rara sensació que se li ha encongit, com si aquests mesos haguessin passat en va i tornés a tenir només uns dies de vida. Li sap greu sentir el que sent, una barreja d'atracció i d'angúnia, i no pot evitar afanyar-se per ficar-lo al cotxet. Tanmateix, l'acotxa bé amb la manta perquè els peus no li surtin per sota. Aquí estaràs bé, bonic.

Als armaris encara hi troba el parament de cuina ple de pols, però què li fa, a ella, beure d'un got brut? N'agafa un i se l'omple amb vi de la garrafa, fa un parell de glops llargs i nota com li puja la llet. Es palpa els pits com pedres i en tancar els ulls li van venint imatges inconnexes. Les rajoles de l'hospital, aquella porta de color gris plom, les mans que s'enfredorien a poc a poc. I li revé un plor desnerit, perquè està exhausta fins i tot per plorar, i recorda la necessitat de desaparèixer i la certesa que ningú els buscaria a Ca la Viuda. I ara que ja és aquí li sembla que aquestes imatges que l'assalten són de la vida d'una altra, no pas de la seva.

Té el pit esquerre més ple, les fiblades la mortifiquen, però serra les dents i baixa cap al celler. Amb cada pas se sent cruixir la fusta dels graons com si s'hagués d'esqueixar, i ella continua davallant sense fer-ne cas, en part perquè no hi té més remei i en

part perquè li sembla que sota terra és el millor lloc on pot estar. La fortor d'humitat l'encaixona entre el sostre i les parets, fins que apuja l'interruptor general i pot observar amb alleujament tot l'espai del celler. Mentre en va assimilant les dimensions s'adona que se sent un bleix, i encara triga uns segons a entendre que aquesta mena d'alè que l'ha estamordit no és res més que la bonior de la nevera i el gran congelador de caixa. «Arcó», n'hi deien. De petita hi jugava fent veure que era venedora de gelats. S'enfilava a un tamboret, n'obria la tapa i la senties: «Què hi posarem, senyora? Tinc cucurutxos de maduixa, de nata, de xocolata... polos de llimona i de taronja...». I mentre xerrava, anava remenant els paquets de xai i de pollastre congelat per sentir com fregaven amb les parets cobertes de glaç. Després el tancava —li encantava fer-ho amb un cop sec— i feia com si cobrés la venda traient-se el canvi de la butxaca d'algun davantal que havia arreplegat a la cuina. Però no durava mai gaire, el joc, perquè l'àvia sempre acabava baixant, tot remugant que es descongelaria la carn i que un dia hi cauria a dins i la trobarien encarcerada com una cua de tocino. La Maria es treu el frontal, deixa l'arcó obert i se'n va a dalt a buscar aigua i sabó. L'aixeta de la cuina escup a batzegades l'aigua tèrbola com una vella rondinaire i sense dents. Li fa fàstic, aquesta aigua, i s'espera que en surti un raig net per omplir la galleda. Agafa un parell de draps del calaix, que ha obert amb les dues mans perquè ja sap que si no fas el joc no va bé, i se'n torna a netejar l'arcó.

El desendolla, s'hi aboca i en desenteranyina els racons amb tossuderia mentre la suor li va xopant l'esquena i li enganxa els cabells a la cara. L'àvia, quan el netejava, hi posava unes quantes llimones amb claus d'olor i les hi deixava tota la nit abans d'engegar-lo una altra vegada, però ella l'endolla de seguida i se'n torna a dalt amb el nen. Va bressolant-lo dins el cotxet, repetint el moviment compassat que sempre li ha anat bé per adormir-lo. De vegades, quan als vespres l'agafa a coll, li transmet el seu propi cansament, i en canvi així, separats pel cotxet, els cossos aconseguixen desenllaçar-se. Ara és ella qui necessita aquest balanceig suau que va augmentant de ritme fins que es torna frenètic. Se sent altre cop la vibració del telèfon, des del migdia que no para de reclamar-li l'atenció. Els missatges, que abans li feien sentir el pessigolleig de les novetats, l'anticipació d'una bona notícia, un encàrrec ben pagat, un premi..., ara només la irri-ten. Atura el moviment del cotxet, agafa la motxilla de terra i en treu el telèfon, com si tot d'una algú li hagués bufat a l'orella que l'aparell només és una màquina i que pot apagar-la. El deixa damunt la taula i ara sí, sent l'abisme en la pell escrostonada d'aquestes parets que l'acullen perquè són seves. O perquè ella els pertany, no ho sap del cert. Parets que la retornen al seu passat, que no és res més que això, seu. Li sembla sentir un gemec i l'instint li fa girar el cap en direcció al cotxet. S'hi acosta, observa la cara del nadó i li busca la mirada.

Muda, amb un esvoranc a la panxa, sense estómac ni budells ni fetge ni res, com si m'ho haguessin repelat tot amb una gúbia. Els ovaris, les trompes i la matriu, en canvi, em cremen a dins, m'hi sento el cor. Tinc punxes als ulls i punxons a les temples. M'hi ofegava, a dins, i m'ha pujat un fàstic tan fondo que he hagut de córrer per sortir, descalça i tot, però el terra era ple de pedres i pinassa que se m'han anat clavant als peus. Les fulles de les canyes repicaven amb el vent i s'hi estava bé, a fora. Llavors m'he adonat que t'havia deixat sol i t'he dit: Ja vinc. I he pensat: si trepitjo fluixet no em faran mal els peus? I si m'imagino que suro? Ara, ara entro, però deixa'm abraçar-me una estona amb el vent. No tenim pressa, ja, tant de bo en tinguéssim, però tampoc no en tenim, aquí. Només un buit. Ningú que tussi ni esternudi, ningú que renti els plats ni cap gos que bordi. Ni teles, ni ràdios, ni despertadors. Ni cotxes que aparquin. Ni avions. No hi ha res de tot això, aquí. De fet, ara ja no hi ha res.

Després de baixar els pans a l'arcó ha continuat escrivint fins que s'ha arrepat a la butaca amb el nen a la falda i un cul de vi. Té els ulls tancats, ara, sembla morta. Potser és l'alcohol, el mal menjar o el mal dormir. A fora el sol ja s'ha alçat. Una mosca es passeja per sobre la taula, puja damunt d'una torrada resseca i tot seguit se li enfila a la mà. Les pessigolles li fan obrir els ulls, botits i vermells, i de cop nota que el nen se li esconilla entre les cames i les ajunta de cop perquè no acabi de caure. Ara torno, amor meu, vinc de seguida, li diu mentre el deixa al cotxet; dels mugrons li han nascut dos cercles que li xopen la samarreta. Deixa el plat amb la torrada a la pica, al costat d'un parell de gots bruts. Si l'àvia hi fos començaria a recollir les restes de menjar sense badar boca, escuraria els plats i passaria la baieta al moment per deixar-ho a lloc i immaculat com una foto fixa.

No se sap mai qui pot arribar. Ha pujat al lavabo. Des de la cuina se sent el rajolí i la cisterna que es buida, i després l'aigua de la dutxa. Triga molt, i quan surti tindrà fred perquè no ha pensat a agafar una tovallola. El nen no es mou, l'espera al cotxet amb tota la paciència del món.

Per fi baixa l'escala, tota nua i xopa, aferrant-se a la barana i deixant un fil com una cua, com un camí que no podrà refer mai més. Així, amb els cabells molls que li cauen sobre els pits inflats, ha perdut la rigidesa que carregava a sobre en arribar. L'aigua calenta li ha estovat les faccions i ha fet que s'assembli encara més a la seva mare, que l'observa des de la paret. Remena amb parsimònia una de les bosses fins que hi troba una samarreta i uns pantalons, i se'ls posa sense eixugar-se. L'olor de la roba neta la reconforta, una pell nova sobre la pell ferida. Una mica de consol que li retorna la sensació de dormir en uns llençols nets i planxats. Ja fa molts anys que ningú li prepara el llit. Confort. Consol. Algú que la cuidi. És clar que ha tingut parelles, amics. Però ara tot queda lluny, una llunyania física però també mental. Veient la seva poca traça per mantenir les relacions, tothom s'ha anat cansant d'anar-li al darrere. I a ella ja li ha anat bé, de fet. No en sap més.

Respira fondo i es mira el nen amb tendresa. Ara et vestirem, baldufa. Desplega sobre la taula una tovallola estampada amb micos i girafes, però se la mira i tot d'un plegat la llença a terra amb un gest brusc, els colors cridaners l'atordeixen. Del calaix del bufet en

treu les tovalles de festa, les espolsa i les posa a taula, totes blanques, amb el brodat de flors també blanc. Hi passa la mà per sobre una vegada i una altra per desfer les marques dels plecs i queden prou bé, però encara se la veu indecisa perquè sap que l'avia li diria que els cal una bona emblanquinada. I tindria raó, però haurà de ser així, amb les tovalles mig esgroguïdes. Ha d'anar per feina, sí, però també necessita parar, escriure o mirar el sostre sense més ni més per retrobar el sentit, per recuperar la intenció que veié tan clara quan tot just ahir baixava les escales de l'hospital amb la motxilla a l'esquena i amb por de trobar-se algú que l'aturés. Però no la va aturar ningú, i sortí al carrer i plovia una mica, i la pluja li queia freda sobre els braços i bufava un aïret i tothom li passava pel costat sense parar-hi atenció, tothom menys una dona amb qui va estar a punt de topar i amb qui es van quedar mirant fixament als ulls. Un taxi s'aturà davant seu i ella no sabia per què, però es va mirar el braç i es va adonar que el tenia aixecat i s'hi va ficar de seguida, ja no se'n podia desdir. Va arribar al pis i el primer que va veure va ser la llum de l'espelma que havia encès de matinada perquè tot anés bé. I aquella llum era la vida del seu fill projectada a les parets, cremant encara. Va carregar-ho tot al cotxe sense pensar-s'hi gens i marxà deixant que l'espelma s'extingís tota sola, amb calma. I ara és aquí, asseguda. Es mira la llibreta on aboca els seus pensaments i el telèfon apagat; tota la seva vida, que des d'ahir li passa per davant massa de pressa, concentrada. El temps se li ha estancat. Se li

ha podrit a dins, al centre. La vida que avança indiferent cap al futur i emana des de dins el telèfon, per on s'escola una bafarada que tant pot cremar-la com fer-la tornar de gel. Agafa l'aparell i l'enrega una altra vegada.